

x 20

ПРИЛОЗИ

ЗА КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИК,
ИСТОРИЈУ И ФОЛКЛОР

ОСНИВАЧ
ПАВЛЕ ПОПОВИЋ

УРЕДНИЦИ
НИКОЛА БАНАШЕВИЋ, ДРАГОЉУБ ПАВЛОВИЋ
ВИДО ЛАТКОВИЋ

КЊИГА ДВАДЕСЕТ ОСМА
СВЕСКА 1—2
1962

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „РАД“
БЕОГРАД

У следећем напису дра М. Пантића, *Прейиска Срећка Вуловића и Валтазара Богишића*, помоћу 24 писма бокелског историчара Срећка Вуловића, овде објављених, открива нам се лик тог скромног радника, који је више из родољубља него из научних амбиција неуморно трагао за старим књигама и прикупљао записе, народне песме као и податке о културним радницима свога краја. На основу тих писама могле би се извршити исправке у погледу величине Вуловићева удела у сакупљању материјала и података за Богишићеву књигу *Народне њјесме из сџаријих, највише ѝриморских зајиса* (Београд, 1878). Зато ова писма представљају драгоцен извор за познавање постанка ове Богишићеве збирке као и припремљене друге књиге, која није штампана, пошто је он на појединим Вуловићевим писмима оставио белешке „Материјал за II свеску“. Најзад, важност ових писама је и у томе што су одличан материјал за састављање Вуловићеве биографије и откривање неких његових анонимно објављених радова. Писма се налазе у Библиотеци В. Богишића у Цавтату.

У последњем прилогу ове књиге *Пензионисање Милана Ракића* В о ј. Ј. В у ч к о в и ћ саопштава неке податке о песнику М. Ракићу. После Ракићеве оставке на службу 1933. године створило се мишљење да је он то учинио из пренагљености или непромишљености. То је утолико чудноватије што се зна да је Ракић својим држањем, пуним такта и мере, својим понашањем светског човека баш и био цењен као дипломата, а самим тим није био у стању да учини такав корак који подсећа и на извесну разметљивост. Овим чланком, рађеним на основу података из Архива Министарства иностраних послова, изгорелих 1941, личних разговора с Ракићем и неких докумената добивених од његове супруге, В. Вучковић упознаје читаоце са читавим сплетом околности и непријатељским држањем министра Јевтића и краља Александра према Ракићу с циљем да га уклоне с положаја нашег опуномоћеног посланика у Риму. На тај начин скида са са његовог моралног лика сенка коју је на њега бацила недовољна осветљеност догађаја који су претходили његовој оставци.

Нада Ђорђевић

Radovi, sveska 1. godina I. Prvi razdio lingvističko-filološki, br. 1. God. 1959/1960. Izdaje Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet — Zadar. Str. 272.

Радови из области лингвистике

Топло поздрављајући почетак излагања ове публикације, можемо одмах истаћи да наш нови часопис, у области лингвистике, наговештава ширину и хетерогеност садржаја. Тиме се уопште не жели рећи да су чланци у првом броју неједнаки по вредности — пошто су они сви врло доброг квалитета, — него само то да је редакција отворила своје странице како за гласоноше најновијих смерова, тако и за оне који настављају традиције; за испитиваче словенских и несловенских језичких подручја, за оне које интересује историја појединих питања у лингвистици, као и за оне који се удубљују у одређене, још нерешене проблеме или иду у теорију језика уопште. Такав лик часописа свакако може бити користан за нашу средину, и то не у једном правцу.

Као рад чији писац показује склоност према модерним тражењима ваља истаћи расправу Р. Микуса *Просторни податак догађаја: теорија и говорни израз*, која представља прилог решавању задатака око електронског превођења. Недвосмислено пледира за модернизацију и Д. Брозовић у прилогу *Три раздобља у развоју наше дијалектологије*. Он излаже, збијено и са одавањем признања свим вредностима, историју наше дијалектологије. До почетка овог века било је само зачетака те дисциплине, са извандијалектолошким циљевима. До средине века владао је у њој период „дијалектографије у пракси“ и у исто време „обичне, нормалне, неприлагођене лингвистике у теорији“. Дијалектологија трећег доба, које је сад у настајању, треба да исправи све недостатке и анахроничности и да се посвети питањима која се пред њом постављају, а која аутор овде и набраја, уз умесне практичне савете. — Рад М. Кравара *Футур II у нашем глаголском систему* посвећен је једном врло осетљивом и спорном питању из синтаксе нашег савременог језика. Овде се не може говорити о целој проблематици. Показују се разноврсне ситуације у којима се сложени облик будем + партицип може појавити. С обзиром на значење радње која је увек прошла према моменту на који се односи презент „будем“, истиче се да је то у неку руку „перфект II“, како су га већ и раније сматрали, или „релативни перфект ... готова видско-временска творба, која на подручју зависности заступа независни перфект“. (Постоји код аутора једна категорија, где је радња тог облика „са становишта некога свагдашњег момента прошла“ а врши се „такођер у свагдашњости“. На пример: „Кад се сви ухвате, онда онај пусти сламке, па се љубе, ко се с ким буде ухватио“ — опис обичаја, тако да ту, према ауторовом мишљењу, нема ничег футурског). Затим се прилази и питању вида овог облика (када је партицип од несвршеног глагола), а напореда с тим и његовог заменика типа „успишем“, и за оба случаја се дају потврде о колебаљивости вида. С једне стране, Кравар доказује могућност да се у облику будем + импф. партицип „очитује ингресивно-перфективан смисао презент будем, који онда преовлађује над имперфективним видом глагола у партиципу“; с друге стране, он наводи да различити, поуздани у погледу језика, говорници, чак и из западних крајева, осећају „успишем“ и као видски неутралан и као искључиво перфективан облик, поред тога што му се може признати и имперфективност. Сматрамо да је ово драгоцен теоријски прилог ранијој полемици о виду облика „успишем“, у којој је било и схватања да је он само перфективан, и нагињања таквом схватању уз неке резерве, и енергичне одбране супротног гледишта уз примедбе да они први не осећају ову језичку творевину. Постаје, наиме, све јасније да одувек проглашавано, савршено двојство словенског вида открива у случају нашег футура II, као и на још неким местима, своје неуралгичне тачке. Јасно је и то да видска припадност у неким специјалним случајевима има своје изоглосе. — Чланчић *Један просторни конјунктив у Тацита* Б. Главичића додирује сличну тему као и претходни рад, само на несловенском подручју: латински облик „ne ... sensisset“ тумачи се као врста футура II. — У *Далматским сјудијама I* Ж. Муљачић расправља о рагузејској (предмлетачкој романској) речи „cosel“ и српскохрватској позајмици „кòс(а)о,-áла“, које он доводи у везу. Аутор исто тако говори и о значењима тих речи, првобитно једнаким

(„трошна кућа“ и сл.); каснијом импортацијом италијанског рефлекса лат. „casalis“ и мешањем с овом другом речју значење се проширило на други смисао — „заселак“; и за једно и за друго има у историји језика и у дијалектима потврда и трагова. Рад показује брижљиво прилажење грађи, добру ерудицију и жељу да се не заобиђе ниједан могућан начин у обради изабраног проблема. — Чланак *Рад њравописне комисије у Задру године 1820* З. В и н ц а занимаће свакога ко се бави језичким питањима. Може се само пожелети да нам се и такви прилози пружају што чешће, јер они освежавају и допуњују наша знања.

Не сумњајући у то да ће задарски *Radovi* и даље доносити прилоге узорне вредности, ми им желимо успешан развој и дуг век.

Ирена Грицкат

Чланци из књижевности

Радован Видовић, *Francesca da Rimini* и *prijevodi Mihovila Kom-bola*. Поредећи Комболов превод са оригиналом, писац је узимао у обзир и све раније хрватске и српске преводе Дантеовог Пакла. Закључак је „да је у пријеводу Миховила Комбола први пут извршен успјешан потхват да се големим напором досегну и одразе сви елементи оригинала“. — Никола Иванишин, *Методe и резултати књижевне критике Алберта Халера*. Покушај да се да критички преглед целокупне делатности овог нашег „крочисте“ између два рата. Писац углавном тачно закључује да је Халер био „немилосрдно строг“ — ми бисмо додали и неправичан — „према нашим песницима, док је пишући о талијанским песницима био неуспоредиво блажи“. Чудно је само да писац, помињући раније критике на Халера, није знао за изврсну критику Д. Богосављевића на студију А. Халера о Гундулићеву „Осману“ која је, како је познато, изишла у IX књизи нашег часописа. Је в т о М и л о в и ћ, *Рукопис „Амора на селу“ од Војислава Илића*. Са оскудним коментаром писац објављује читав текст ове Илићеве поеме, доносећи у примедбама испод текста све измене и допуне које је песник у свом првобитном концепту чинио. Као коначни штампани текст Миловић је узео издање Р. Младеновића од 1922. Младеновићево издање, међутим, врло је некритично, и место њега требало је узети издање Српске књижевне задруге од 1909, које је приредио Д. Костић. Костићево издање рађено је много савесније и требало је са њим поредити Илићев првобитни концепат, у колико то поређење има уопште смисла када већ имамо коначан штампани текст како га је дао сам песник, — Фрањо Швелец, *О ѡрерадама Држићевих комедија „Дундо Мароје“ и „Скуй“*. Као одличан познавалац Држићевих комедија, Швелец је дао врло добру и тачну критику прерада М. Фотеза и указао и на позитивне и на негативне стране тих прерада. — Ј. Миловић, *„Вече на шкољу“ од Алексе Шантића*. Покушај анализе и оцене ове познате Шантићеве песме, али, на жалост, не много успео. Неубедљиво је и пишчево тврђење да је ова песма настала под утицајем Хајнеове *Die Lorelei*. — Н. Иванишин, *Један латадски мојив у Војновићеву дјелу*. Интерпретација Војновићеве приче „Стари гријеси“, у којој писац